

12.00.08 кримінальне право і криминологія; кримінально-виконавче право / О.А. Плашовецький; Міністерство освіти і наук України, Приватний вищий навчальний заклад «Львівський університет бізнесу та права». Львів, 2017. 200 с.

3. Таран Н. Г. До питання про вік кримінальної відповідальності. Розвиток сучасного права в умовах глобальної нестабільності : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 09–10 верес. 2016 р.). Одеса : Причорномор. фундація права, 2016. С. 103–105.

4. Андрусак Г. М. Кримінальна відповідальність неповнолітніх за законодавством зарубіжних країн. *Правова позиція*. 2020. № 2 (27). С. 114-119.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ

Пасканний В. О.

*магістр кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
факультету права, економіки та кібербезпеки
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Для успішного виконання завдань кримінального провадження велике значення приділяється фактору часу. У зв'язку з тим, що процесуальне законодавство в основному оперує імперативними нормами, в процесуальних кодексах, в тому числі й в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК), встановлюється велика кількість юридичних обов'язків, а звідси, – й строків їх виконання.

Будь-яка процесуальна дія або сукупність дій під час кримінального провадження мають бути виконані без невиправданої затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного відповідним положенням КПК.

Будь-які строки, що встановлюються прокурором або слідчим суддею, мають бути такими, що дають достатньо часу для вчинення відповідних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень та не перешкоджають реалізації права на захист [1, с. 338]. З ціллю забезпечення швидкого та повного розслідування і судового розгляду у кримінальному процесуальному законодавстві існує інституція

процесуальних строків. Збирання, перевірка та закріплення доказів вимагає жорстких меж і обмежень: не можна допустити, щоб процес доказування продовжувався надмірно довго. Встановити істину у кримінальному провадженні в кожному конкретному випадку з урахуванням його складності можливо у визначені строки.

Відповідно до КПК України засадою кримінального провадження є розумні строки, тобто кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті у розумні строки. Критерій розумного строку – поняття суб'єктивне і залежить не тільки від складності кримінального провадження та поведінки його учасників, а й від способу здійснення слідчим, прокурором і судом своїх повноважень, передбачених чинним КПК України.

Процесуальні строки в кримінальному процесі є різновидом процесуальних гарантій. Цей висновок має принципове значення для правильного розуміння і застосування кожної норми закону, яка містить вимогу про додержання визначеного строку.

Згідно із ст. 28 КПК України проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції), а судового провадження – суд. Кримінальне провадження щодо особи, яка тримається під вартою, неповнолітньої особи повинно бути здійснено невідкладно і розглянуто в суді першочергово [2].

Правове поняття строків у кримінальному процесі визначається тією роллю, яку вони виконують в регулюванні процесуальної діяльності учасників процесу. Кожна норма процесуального закону є певною процесуальною гарантією. В кримінально-процесуальній науці під процесуальними гарантіями розуміють передбачені кримінальним процесуальним законодавством засоби забезпечення досягнення завдань кримінального провадження і охорони прав та законних інтересів осіб, які беруть участь у ньому.

Процесуальні строки в кримінальному процесі є різновидом правових засобів, спрямованих на забезпечення правильного здійснення по кожному кримінальному провадженню визначених законом завдань, тобто різновидом процесуальних гарантій. Цей висновок має принципове значення для правильного розуміння і застосування кожної норми закону, яка містить вимогу про додержання визначеного строку .

Процесуальний строк обов'язково пов'язаний з якою-небудь процесуальною дією або сукупністю дій (іноді утримання від них) [3, с. 325]. Це пояснюється тим, що строки в кримінальному процесі застосовуються не інакше як засіб регулювання процесуальних відносин, що складаються з окремих дій (утримання від дій) осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Закінчення строків реалізації права призводить до втрати можливості з боку носія цього права ним скористатися. Чим більш важливим є дане процесуальне право, тим важливішим є і значення строку. У разі пропуску такого строку з поважних причин він може бути поновлений у встановленому порядку з відновленням і втраченої у зв'язку із закінченням строку можливості реалізувати право.

Закінчення строку виконання обов'язку не спричиняє його припинення. Обов'язкова дія повинна бути виконана і після закінчення строку. Пропуск строку виконання обов'язку, на відміну від пропуску строку реалізації права, спричиняє астосування до осіб, що пропустили строк, дисциплінарних стягнень, заходів забезпечення кримінального провадження. Необхідно зазначити, що строками визначаються часові межі існування правовідносин у кримінальному процесі, в їх межах повинно відбутися здійснення прав і виконання обов'язків учасниками кримінального провадження. Правові норми встановлюють не тільки «що» і «як» потрібно зробити, але і «в які строки». Отже, процесуальні строки, як правило, є обов'язковим елементом поведінки відповідного учасника кримінального провадження і виступають як один з показників правомірності юридичної діяльності учасників провадження.

Вивчення літератури з кримінального процесу свідчить про те, що до опрацювання визначення поняття строків зверталися багато вчених, і з розвитком науки кримінально-процесуального права дане поняття все більше розширювалося за рахунок включення до нього тих властивостей кримінально-процесуальних строків, якими не володіє категорія часу.

Отже, під процесуальним строком у найширшому значенні розуміється встановлений законом, підзаконним нормативним актом або рішенням уповноваженої на те посадової особи час для виконання суб'єктами кримінально-процесуальних відносин певних процесуальних дій (іноді утримання від них) або прийняття процесуальних рішень.

Згідно ч. 1 ст. 113 КПК України визначено, що процесуальні строки – це встановлені законом, прокурором або слідчим суддею проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

У кримінальному процесі не всі процесуальні дії регламентовані за допомогою строків. Надмірне регулювання процесу строками перешкоджатиме здійсненню стороною обвинувачення і судом своїх функцій. Закон не обмежує тривалість часу провадження більшості слідчих дій (обшуку, виїмки тощо), в деяких випадках передбачаються альтернативні строки (клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом розглядається слідчим суддею не пізніше трьох днів з дня його надходження до суду) та строки умовні, тобто ті, які не є категоричними та можуть бути продовжені при визначених умовах у встановленому законом порядку (строки заходів

забезпечення кримінального провадження, строки досудового розслідування).

Не можна недооцінювати значення строків у кримінальному процесі. Будь-який строк, незалежно від способу його встановлення, призначення та тривалості, має велике значення [3, с. 106]. Перш за все, строки є найважливішим засобом, що слугує для стійкості права взагалі і впорядкуванню суспільних відносин, без якого практично неможливо уявити жодного нормативного акту, якою б юридичною силою він не був наділений. Встановлення в законі порядку обчислення, продовження і поновлення строків обумовлюється необхідністю досягнення завдань кримінального провадження та забезпечення законних інтересів і прав його учасників.

Процесуальні строки є необхідним організаційним заходом, що забезпечує оперативність та ефективність розслідування, а також судового провадження. Організує значення встановлених законом строків визначається тим, що вони забезпечують достатній час та обумовлюють необхідні темпи вирішення завдань, які стоять перед органами та посадовими особами, що безпосередньо провадять досудове розслідування і судове провадження. Без наявності встановлених кримінальним процесуальним законом строків, без їх належного дотримання при здійсненні кримінального провадження виникатимуть безліч порушень прав та законних інтересів особи, які усунути і поновити дуже складно, а іноді неможливо.

Таким чином, зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, однією з яких є розумні строки, а чинний КПК створює всі умови для їх дотримання. Важливо не тільки правильно, а й швидко розглянути матеріали кримінального провадження і своєчасно виконати прийняте рішення, а одним із засобів забезпечення достатньо швидкого провадження є встановлення процесуальних строків.

Література:

1. Неледда Н.В. Розумність строків» як нове поняття в КПК України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2013. № 5. С. 338-341.
2. Кримінально-процесуальний кодекс: Закон України від 13квітня 2012 р. № 4651-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789.
3. Леоненко М.І. Початковий момент перебігу розумного строку кримінального провадження. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского*. Серия «Юридические науки». Том 26 (65). 2013. № 2-1 (Ч. 2). С. 325-333.
4. Сисоєнко Г.І. Процесуальні строки за КПК. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2017. № 5 (20). С. 106–113.